

Tomáš Etzler

Novinářem v Číně

Co jsem to proboha udělal?

VYŠEHRAĐ

Novinářem v Číně

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Tomáš Etzler
Novinářem v Číně – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Tomáš Etzler

Novinářem v Číně

Co jsem to proboha udělal?

Tomáš Etzler

Novinářem v Číně

Co jsem to proboha udělal?

VYŠEHRA D

*Laře a Dylanovi,
tomu nejdražšímu, co mě v Číně potkalo.*

Obsah

Prolog 9

Prvních sto padesát dní 25

Na volné noze 27

Trapas na čínské ambasádě 38

Co jsem to proboha udělal? 42

Továrna na gymnasty 46

Šílený Šimon a první zadržení policí 51

Pekingský Tomáš 60

Poprvé na venkově 63

Řeka Chuaj-che 65

Rakovinové vesnice 72

Banánový hrdina 80

Oběd s uhlobarony 84

Mezi proletáři 97

Min-kung 99

Na stavbě Ptačího hnízda 102

Víš, kdo jsem? 105

Dvacet šest milionů nezaměstnaných 114

Otroci od Žluté řeky 131

Zpět v CNN 145

Sněhová bouře roku 2008 151

Maso na krájecím prkénku	167
Summit v Soulu	169
Operace Kavárna	176
Čekání na víza	190
Hackeři na ostrově	205
Za Tibetány do Himálaje	223
Tibetské nepokoje	225
Nepál	228
Pochodeň na Everestu	243
Katastrofa v S'-čchuanu	273
V postižených oblastech	275
Komunističtí buddhisté v katolickém kostele	289
Pláčeme každý den	293
V Nomádově	309
Na západ!	311
Mangaňunga	324
Na východ!	351
Jeden svět, jeden sen	357
Falešný úsměv světa	359
Zlatník	364
Český dům	369
Promarněná příležitost	372
Perla Orientu	379
Praha v Šanghaji	381
Večeře v osmdesátém šestém patře	388
Architekti Bendovi	394
Výbuch v Pákistánu	403
Intermezzo	423
Poděkování	429
Poznámka	431

Prolog

Moje cesta do Číny a České televize začala v iráckém Bagdádu. Počátkem dubna 2004 jsem v Praze na dovolené slavil své jednačtyřicáté narozeniny, když mi zavolal šéfredaktor redakce CNN v Bagdádu, že mě potřebují a jestli můžu okamžitě přijet. Na podobné telefonáty jsem byl v CNN zvyklý. Přerušil jsem tedy dovolenou a z útulného penzionu na Haštalském náměstí jsem zamířil do Iráku. Ani ne o týden později, když jsem procházel vestibulem hotelu Palestine v centru Bagdádu zaplněném novináři a různými týpkami z ochrany, slyším odkudsi češtinu. Rozhlédnu se kolem sebe a poznávám Michala Kubala, zpravodaje České televize: „Michal Kubal?“ Odpověděl: „Tomáš Etzler?“ Podali jsme si ruce, představili se a během chvíle se domluvili, že se u mě na pokoji večer sejdeme na skleničku.

Znali jsme se po telefonu už něco přes rok. Byl jsem v tu dobu redaktorem zahraničních zpráv v ústředí CNN v Atlantě a Michal byl jedním z hrstky zahraničních reportérů, kteří v roce 2003 byli během invaze Iráku přímo v Bagdádu. Občas mi poskytoval informace. Byla to obrovská pomoc. Vláda Saddáma Husajna totiž 21. března 2003 vyhodila ze země štáb CNN za „šíření fám a lží“, takže nejslavnější zpravodajská stanice na světě v Bagdádu během útoku na Irák nikoho neměla. Původně jsem o pomoc požádal francouzskou televizi. Jejich novinář udělal pro CNN živý vstup, po němž Iráčané vyhodili Francouze taky. Michal tedy prozíravě odmítl dělat pro CNN živé vstupy nebo telefonáty, ale příležitostně mi předával zprávy o tom, co se ve městě děje. Ty se pak dostávaly do vysílání jako informace „od místního zdroje“. Bagdád padl o tři týdny později a CNN se vrátila. Já jsem přijel také, ale s Michalem jsem se rok míjel.

Ten dubnový večer za mnou přišel na pokoj i se svým kameramanem Petrem Klímou. Měl jsem flašku bourbonu a chlapi přinesli igelitku plechovek holandského piva Amstel.

„Tobě to nefunguje?“ kouká Michal do teplem sálající, ztemnělé ledničky.

„Ode dne, co jsem přijel, ne,“ odpovídám, „ale to pivo můžeme i v téhle teplotě. To je v pohodě.“

„To teda ne. Petr spraví všechno,“ nesouhlasil Kubal.

Klíma odešel na svůj pokoj, odkud se po chvilce vrátil s nějakým nářadím pro televizní techniku a vlezl za ledničku. Za pár minut naskočila.

Popíjeli jsme a povídali si o situaci v zemi, jak to funguje v CNN a v České televizi, nebo o tom, jaké jsme připravili reportáže. Došlo i na nejbližší plány.

„Příští týden jedeme domů. Taxíkem do Ammánu a pak letíme do Prahy,“ těšil se Michal.

„To bych nedělal. Na té cestě se teď dost unáší,“ varuju, „měli byste letět.“

Byla to pravda. Sám jsem sice třináctihodinovou cestu pouštěmi mezi Bagdádem a jordánským hlavním městem Ammánem několikrát autem jel, ale to bylo v roce 2003. Počátkem roku 2004 se bezpečnostní situace v zemi velmi zhoršila. V celém Iráku se dramaticky zvýšil počet útoků nejenom na Američany a ostatní vojáky koalice, ale také na irácké a zahraniční novináře, zaměstnance OSN nebo členy neziskových organizací. Cesta z Bagdádu na jordánské hranice se kvůli únosům a útokům považovala za jednu z nejnebezpečnějších v zemi.

„Co budeš dělat ty?“ ptají se mě.

„Já jedu do Fallúdze, na embed s americkými mariňáky,“ odpovídám a uvědomuju si, že se také těším. Embed je termín, který zavedla americká armáda pro novináře, které si vojenské jednotky vezmou mezi sebe, a tím jim umožní přímou účast na vojenských operacích a přístup k informacím přímo z bojů nebo alespoň z vojenských základů.

„Ty vole, to bych nedělal, tam je to teď celkem masakr,“ komentuje Michal operaci Vigilant Resolve, již pár dní zuřící bitvu o západoirácké město. Zatímco se chladí pivo v ledničce, popíjíme panáky teplé whisky. Dále probíráme rychle se zhoršující situaci v Iráku a jaké možnosti se nám nabízejí. Po vypití všeho, co bylo v láhvi i v ledničce, mi při loučení chlapi slíbí, že poletí letadlem, a já jim, že si tu Fallúdžu taky rozmyslím.

Ani ne o týden později, 11. dubna byli Michal s Petrem spolu s reportérem českého rozhlasu Vítem Pohankou na cestě taxíkem do Ammánu uneseni. Já byl ve Fallúdzí den nato zraněn střepinami minometného granátu při útoku ozbrojenců na pozici amerických mariňáků. Vše dopadlo nakonec dobře. Kluky po pěti dnech propustili, mě evakovali do USA na operaci. Dnes zbyly už jen ošklivé vzpomínky a pár drobných jizev.

Od té doby jsme se s Michalem, který se mezitím stal šéfem zahraniční redakce ČT, občas setkávali na kafe nebo pivo, když jsem navštěvoval Prahu během svých dovolených. Jednou jsme skončili v nějaké indické restauraci i s šéfredaktorem zpravodajství ČT Zdeňkem Šámalem, kde mě oba informovali o vzniku ČT24, čtyřadvacetihodinového zpravodajského kanálu. Matně si pamatuji, že tam padlo několik slov i o možné spolupráci. Přestože mi obrovská ambice a sebevědomí malé střeoevropské stanice imponovala, o spolupráci jsem neměl zájem. Byl jsem naprosto posedlý prací pro CNN a nic jiného mě moc nezajímalo.

Při dalším posezení někdy v létě roku 2005 mi Michal mimo jiné řekl, že Česká televize uvažuje o zřízení zpravodajské redakce v Číně. Jen jsem to zaregistroval. V červenci toho roku jsem se vrátil po čtrnácti letech v USA do Evropy, kam mě CNN převelelo, abych v Berlíně vedl redakci. Zvykal jsem si v novém domově, neznámém pracovním prostředí a na nové lidi. Přes občasné remcání jsem práci v CNN v Evropě a na Blízkém východě, kam jsem stále často jezdil, miloval a plně mě zaměstnávala. Přiznám se ale, že jsem občas přemýšlel: „Je tohle opravdu ten život, který chci žít? Mít v předsíni neustále sbalený kufr a být připraven vyrazit v kteroukoliv denní nebo noční hodinu kamkoliv, kde se něco stane, až Atlanta zavolá?“ Žil jsem vzrušující život plný překvapení, cestování a dobrodružství. Pevně jsem věřil, že to, co dělám, je nesmírně důležité. Zároveň jsem si ale nemohl nevšimat, jak byli starší kolegové často ve svých šedesáti letech nebo i dříve se zlatým padákem „odejiti“ poté, co obětovali CNN dekády života. Kvůli práci propásli vyrůstání svých dětí, jejich maturity a vysokoškolské promoce, rodinné Vánoce nebo pohřby, narozeniny a tak dále. Co jim pak zbylo? Vzpomínky? Odkazy v historických knihách? Hromada fotek? Chci tak skončit? CNN je skvělá společnost, která se dobře stará a chová ke svým zaměstnancům. Zároveň ale není tajemstvím, že v tomhle byznysu je téměř každý nahraditelný. Jsme elitní armádou zpravodajů, ale jakmile jeden

odpadne, po celém světě se nabízí stovky, ne-li tisíce jiných vynikajících kvalifikovaných kadetů a kadetek, kteří je na uvolněném místě rádi nahradí. I tyhle myšlenky mě napadaly. Ale říkal jsem si, že jsem na ně ještě mladý, že mám před sebou dalších minimálně deset, patnáct let vzrušujících cest.

O několik měsíců později ale začal sled událostí, které jsem sám z velké části způsobil a které mi převrátily život naruby. Na jednom mediálním mejdanu koncem října v roce 2005 jsem v Mnichově potkal novinářku švýcarské televize Barbaru. Skončili jsme spolu u mě na hotelovém pokoji a už ten první večer mi řekla, že se počátkem ledna stěhuje na rok do Peking, kde bude pracovat v roli zpravodajky. Pogrataloval jsem jí, ale bylo mi to ve skutečnosti úplně jedno. Když jsme se dopoledne loučili na letišti, netušil jsem, že se ještě někdy uvidíme. Z Curychu mi ale ještě ten večer napsala, že v Berlíně dostává příští víkend nějakou novinářskou cenu a jestli bych ji na ceremonii nedoprovodil. Souhlasil jsem. Žádné plány jsem ten víkend doma v Berlíně stejně neměl. Jenže v půlce týdne, počátkem listopadu, propukly napřed v Paříži a poté v jiných francouzských městech obrovské nepokoje muslimské mládeže a já musel říct Barbaře, že ji v sobotu nikam nedoprovodím, protože musím na kdovíjak dlouho do Francie. Na což mi Barbara odpověděla, že bude také muset do Paříže, hned po tom, co převezme cenu, a že se můžeme vidět tam, což se i stalo.

V následujících týdnech jsem pak udělal několik rozhodnutí a kroků, nad kterými mí příbuzní a známí jen kroutili udiveně a často nesouhlasně hlavou. Kdybych tehdy potkal psychiatra a svěřil se mu s tím, co mám v plánu, pravděpodobně by mě zavřel do nějakého ústavu, aby mě ochránil před sebou samým. Takže jen velmi stručně. Po Paříži jsem Barbaru viděl jednou v Curychu a jednou v Berlíně. Na Vánoce mě opět pozvala do Curychu, kde jsem jí po dvou měsících známosti a čtyřech rande navrhl, ať se vezmeme. „Ty jsi naprosto zešílel, ale znám tě a trochu jsem se toho obával, takže mě to zase až tak nepřekvapuje,“ reagoval tehdy jeden můj novinářský kamarád. Zavřít do nějakého ústavu by si ale zasloužila i Barbara, protože s mým návrhem souhlasila. Domluvili jsme se, že se vezmeme někdy za rok po jejím návratu z Číny. Týden po naší domluvě odletěla do Peking.

Dodnes nejsem ani sobě, ani svým známým schopen přesvědčivě vysvětlit, co se vlastně na podzim 2005 stalo. Věřil jsem, že jsem potkal lásku svého života? Ne. Byla tak dobrá v posteli? Ne. Měli jsme mnoho společného? Kromě novinářiny téměř vůbec nic. Tak co to bylo? Dnes

věřím, že šlo o fatální koktejl několika faktorů. Jednak moje nervozita z věku. Bylo mi dvaadváct let a velmi jsem toužil po rodině. Měl jsem obavy, že mi mnoho času nezbývá. Otce, kteří si děti pořizují v padesáti letech nebo ještě později, moc nechápu. Chci svým dětem ve všem stačit i v jejich patnácti letech. V lyžování, lezení, ve fotbale nebo volejbalu. Nechci vypadat jako jejich dědeček.

Posledních několik let jsem strávil v hotelích v desítkách zemí světa. Přesto, že mě to bavilo, občas jsem snil po klidnějším způsobu života, po tom strávit více času ve vlastní posteli a po stabilním vztahu. Po letech prožitých většinou ve válečných zónách jsem zároveň pocítoval, že bych možná uvítal pauzu od neustálého stresu a adrenalinu. Navíc v říjnu 2005, kdy jsem se s Barbarou potkal, jsem byl v Berlíně relativně krátkou dobu a nikoho jsem kromě několika kolegů z redakce neznal. Najít si někoho na pokec v baru ve Spojených státech je jednoduchou záležitostí. Američané jsou přátelští a otevření. Prolomit německý led, ať už v baru nebo kdekoliv jinde, se ale ukázalo jako nesmírně těžký úkol. Navíc jsem stále intenzivně cestoval a hledat kamarády, známé nebo dokonce přítelkyni v neznámém městě, kde stejně moc času netrávíte, kde se lidé při prvním kontaktu chovají nesmírně chladně, navíc ještě s lámanou němčinou se zdálo nemožnou misí. Mám rád lidi, jsem společenský člověk a v Berlíně jsem ten podzim a zimu trpěl samotou. Takže Barbara se v mém životě objevila v tom nejzranitelnějším momentě. Navíc na tom byla podobně. Bylo jí dvaadváct a po řadě předešlých zkrachovalých vztahů také chtěla rodinu. „Vy jste na sebe tak nějak zbyli,“ řekla mi o třináct let později jedna psychologka. I tak se to dá podat.

Věřil jsem, že náš vztah na dálku mezi Berlínem a Pekingem ten rok nějak přežijeme. Mluvili jsme o tom, že po jejím návratu do Evropy se přestěhuje do Berlína. Navrhoval jsem, že se jí buď nějakým způsobem pokusím pomoci do CNN, nebo že může pracovat jako novinářka na volné noze. Jenže pak jí vedení švýcarské televize nabídlo v Pekingu trvalou smlouvu a Barbara ji přijala. Z jednoho roku v Číně se tak stala doba neurčitá. Nadšený jsem nebyl, ale chápal jsem její krok. Důvěru šéfů si v Číně vydřela poctivou prací a byl to pro ni obrovský posun v její žurnalistické kariéře.

Původně jsem se do Číny stěhovat nechtěl. Nikdy jsem v Číně nebyl. Země mě ničím nelákala a nikdy jsem se o Čínu moc nezajímal. Pochopitelně jsem věděl, že Mao Ce-tungova krutost, bezohlednost a neschopnost

způsobila v zemi smrt desítkám milionů lidí, věděl jsem, že čínští komunisté povraždili v roce 1989 tisíce bezbranných studentů při protestech na Náměstí nebeského klidu v Pekingu, že okupují Tibet, utlačují náboženské a etnické skupiny, že popravují nejvíc lidí na světě, že porušují lidská práva a tvrdě trestají každého, kdo vidí svět jinak než oni. Považuji komunisty jakékoliv národnosti a kdekoliv na světě za zločince, takže stěhovat se do země, kde vládnou komunisté, poté, co jsem pod vládou komunistů vyrostl v Československé socialistické republice, mě vůbec, ale vůbec nelákalo. Většina reportáží z Číny, na které si z té doby z různých stanic pamatuji, byla navíc monotónní o ekonomickém růstu, natočená v šedých, zaprášených a zasmogovaných městech, která na obrazovce vypadala jedno jako druhé. Ne děkuji, to si nechám ujít. Neměl jsem o zemi nejmenší zájem.

Barbara ale na mě tlačila, ať se přestěhuji za ní. Zpočátku jsem odolával. Vedle svého nezájmu o Čínu jsem si navíc vůbec nedokázal představit odchod ze CNN. Měl jsem v Berlíně hodně práce – navíc jsem stále intenzivně cestoval po Evropě, po Blízkém východě nebo Africe – a nadále mě bavila.

Barbaru jsem během prvních tří měsíců po jejím odjezdu do Pekingu navštívil jen jednou. Domluvili jsme si rande v Hongkongu.

V pátek ráno před odletem mě můj korespondent, kolega Chris Burns, mimo jiné skvělý chlapík s výborným smyslem pro humor, pozval k sobě domů:

„Nechceš přijít v neděli na oběd?“

„Díky za pozvání, ale nemůžu, budu v Hongkongu.“

„To snad proboha nemyslíš vážně?“ vyděsil se Chris. „Vždyť v pondělí točíme!“

„To už budu zpátky, neboj,“ uklidnil jsem ho.

Na letiště jsem to odpoledne odjížděl přímo z redakce. Z Berlína to bylo do Hongkongu přes Londýn nějakých patnáct hodin a zpátky něco přes sedmnáct. V pondělí ráno jsem se z letadla jako mátoha dovlekl přímo zpět do redakce. V Hongkongu jsem strávil celkem asi třicet hodin.

Velmi brzy mi bylo jasné, že vztah na takovou dálku a při našem pracovním vytížení moc dlouho nevydrží. A patnáctihodinové lety přes šest časových pásem nevyčerpávají jen fyzicky, ale značně také finančně. Začal jsem proto častěji a častěji přemýšlet, jak situaci řešit, a vždy jsem docházel k jednomu a témuž závěru – přestěhovat se do Číny. Barbaře se v Číně líbilo

a bavila ji práce pro švýcarskou televizi. Měla obavy, že v Berlíně, kde měli Švýcaři silnou redakci a který je přesycený kvalitními nezaměstnanými novináři, nenajde práci. CNN se bála: „Radši budu velkou rybou v malém rybníce než malou ve velkém.“ Já naopak věřil, že si po osmi letech v CNN seženu práci všude. Navíc Barbara nikdy na zahraničním postu nebyla a říkal jsem si, že by jí má podpora a zkušenosti mohly v Číně pomoci.

Pomalu jsem začal koketovat s odchodem ze CNN. Než ale zvážím jakékoliv rozhodnutí, chci se napřed do Pekingu alespoň jednou podívat. Koncem března 2006, v týdně svých narozenin, jsem se tedy vydal na svůj vůbec první výlet do Říše středu. Plánoval jsem tři dny v Pekingu, den v Hongkongu, pár dní v Tchaj-peji na Tchaj-wanu a zpět na den do Pekingu.

I když jsem si na svůj krátký výlet do Číny něco načetl, Peking mě ohromil svou velikostí a robustností. Již na první pohled z dálnice na cestě z letiště je vidět, že jde o tvrdé město s chlapskou povahou. Počasí mi přálo. Všechno kvetlo a bylo relativně jasno. Velkoměsto přikrýval jen lehký bělavý závoj smogu. V plánu jsem neměl ani tak památky nebo významná místa, ale spíš si město trochu „očichat“ jako novinář, získat z něj nějaký prvotní pocit a dojem. Chtěl jsem také navštívit redakci CNN, kde pracovalo pár mých známých, a také redakce dalších médií – v tu dobu stále ještě nevysílající stanici Al Jazeera English, americkou NBC a britskou BBC, abych se orientačně poptal na možnost práce v Číně. Ze stejných důvodů jsem se chystal navštívit i pekingské kanceláře UNICEFu a Greenpeace. V Tchaj-peji jsem měl v plánu dva dny točit s Barbarou nějakou reportáž pro švýcarskou televizi. Švýcaři mají dost peněz, platí slušně a ty dva dny mi alespoň vydělají na letenku.

Musím se přiznat, že Peking mě naprosto nadchnul. Procestoval jsem mnoho zemí světa, ale málokde jsem viděl takovou energii, takovou různorodost a tolik kontrastů jako tady. Po širokých moderních bulvárech nových čtvrtí i v úzkých uličkách starého Pekingu se valí miliony lidí, nově dokončené ulice brázdí v nekonečných řadách tisíce aut. Siluetě megalopole dominují stavební jeřáby, kam jen člověk dohlédne. Nevěděl jsem, kam se podívat dříve.

Na chodnících se procházejí starší kouřící a plivající Číňané v ušmudlaných, často zaplátovaných, zelených maoistických oblecích vedle mladých nalíčených holek v mini šatičkách různých barev, na jehlách a se značkovými kabelkami. Křehkou čínskou stařenku hrbící se ve vaťáku

a v rozpadajících se botách pod váhou složených kartonů, šinoucí se někam do sběru, netrpělivě obchází mladý Číňan s cigaretou v puse v západním obleku, s vlasy ulízanými pomádou dozadu a s mobilem u ucha, do kterého řve: „Wej? Wej? Ni hao! Ni hao! Wej?“ („Haló? Haló? Dobrý den! Dobrý den! Haló?“)

Starý muž sedí na chodníku na kraji ulice hluboko v kaňonu mezi mrakodrapy vedle starého kola s oprýskaným nátěrem. Na zadním nosníku bicyklu má upevněnou jakousi špinavou a omlácenou dřevěnou skříňku, ze které si udělal minidílnu na opravy kol. Právě někomu zalepuje píchlou gumu. Na všechno se zrudněle dívá mladík kouřící cigaretu ve svém žlutém ferrari, zaparkovaném na chodníku o dva metry dál. Hned za ferrari klečí žebrající žena v dlouhé špinavé sukni, špinavém krátkém děravém kabátu s nemluvnětem v náručí.

Na vozovce se o prostor rvou tisíce kol, šlapacích i elektrických, trojkolek, které často slouží jako taxi, a desetitisíce aut od maserati a lamborghini, přes audi a mercedesy až po čínské levné značky Geely nebo Ťiang-nan. Širokou řekou aut se na obrovských bulvárech kymácivě prodírají obrovské čínské autobusy – housenky a občas nákladáky snad z padesátých let, za kterými zůstávají obrovské černé smradlavé mraky výfukových zplodin.

Na ulicích a zejména na křižovatkách panuje naprostý chaos, přestože občas vidím dopravní policisty. Tady panuje bezohlednost a Darwinův zákon silnějšího, ne dopravní předpisy: když ti dám přednost, i když mám červenou, ukážu ti tak svoji slabost a ztratím tvář, takže ti přednost nedám. Úchvatný, neustále se měnící kaleidoskop scén ulic dvaadvacetimilionového města, plný barev, neznámých pachů a vůní, doprovází hlučná kakofonie motorů aut, neustálého troubení, řvaní cyklistů, občasného hlasitého zapískání policejní píšťalky, kterou všichni ignorují, pořvávajících pouličních prodavačů nebo sirény sanitky, která se snaží protlačit k nějakému nešťastníkovi. Bloudil jsem ulicemi jak ve snu. Byl jsem v Jiříkově vidění.

Zběsilé tempo života ulic Pekingu samotné ale nebylo všechno. Je 28 měsíců před olympiádou a město se stalo největším stavenišťem v historii světa. Stavělo se všechno a všude: stadiony, nové letiště, nové linky metra, nové silnice a dálnice, nové obrovité ústředí Čínské státní televize, nové obrovité Národní centrum kultury, nové mrakodrapy, luxusní obchodní střediska takových rozměrů, že proti nim Paladium v Praze nebo Nová Karolína v Ostravě působí jako novinové stánky. Všechno se staví

simultánně a strašným tempem. Když jsme se večer v den mého příjezdu vraceli do Barbařina pronajatého bytu v řadě právě dokončených nových osmadvacetiposchodových paneláků, procházeli jsme po zbrusu novém dlážděném chodníku mezi malými plochami rozkopané zeminy. Příští ráno již chodník vedl malým parčíkem s čerstvě vysázenými stromky, záhony květin a nově položenými koberci trávy. Udělali to přes noc.

A jídlo! Jídlo! Čínské kuchyni jsem naprosto propadl hned během prvních návštěv restaurací v Pekingu. Nechodil jsem do drahých turistických restaurací pro cizince, ale do normálních hospod pro běžné Číňany. Svedly a nadchly mě nikdy před tím nepoznané chutě, vůně, ostrost. Zíral jsem na kolikrát padesátistránkové jídelní lístky. Rozmanitost čínské kuchyně mě nikdy nepřestala překvapovat a dělat na mě obrovský dojem. I po sedmi, osmi letech v zemi jsem stále objevoval nová a nová jídla. A jestli se mi dnes po něčem z Číny stýská, tak je to vedle několika skvělých lidí, co jsem tam poznal, právě autentická čínská kuchyně.

„Tady by to vlastně mohlo být skvělé,“ říkal jsem si. „To by vůbec nemusela být po Blízkém východě tak šedá uniformní nuda, jak jsem si myslel.“ Měl jsem navíc pocit, že se mi před očima odehrává něco historického, převratná změna, která promění svět, že Čína opravdu roste do role světové supervelmoci. „Těch lidských příběhů, těch životních osudů, co se tady dá najít!“ Byl jsem přesvědčen, že modernita, kterou Číně přinesl obrovský ekonomický rozvoj, bijící do očí všude kolem, musí nutně přinést politické změny, nějaké rozvolňování brutální diktatury nebo dokonce přímo demokratizaci země. Lákalo mě být svědkem tohoto vývoje, vidět a dokumentovat tyto proměny z první ruky. Navíc jsem věřil, že mé zkušenosti z Afghánistánu nebo Iráku mě připravily úplně na vše, že už mě nic nepřekvapí. „Neválčí se tady, nikdo po mně nebude střílet, je tu fungující infrastruktura a vše se odehrává v jedné zemi. To by nemuselo být tak složité a měl bych mít i při práci konečně více času na svůj osobní život,“ přemítal jsem.

Jako většina turistů, co navštíví Peking na pár dní, jsem byl městem oslněn. Všechno tohle mé původní nadšení a myšlenky se již brzy ukáží být naprostým výpadkem soudnosti. Naivita mého prvoplánového nadšení energií a okázalostí Pekingu hraničila s blbostí. Sedl jsem na lep. Trestuhodnou nedbalostí mi nedošlo, že navštívit Čínu na pár dní jako turista a žít a pracovat tam jako zahraniční novinář jsou dvě drasticky odlišné věci.

Jako zkušený novinář jsem se nad tím měl zamyslet. Pravda, nemohl jsem tušit, že pracovní podmínky a prostředí, ve kterém se zahraniční novináři v Číně pohybují, jsou vyčerpávající válečnou zónou, na kterou nic nikoho nemůže připravit, ale mohl jsem se zeptat. Nic z toho mě v dubnu 2006 nenapadlo. Kdyby ano, mohly příští měsíce a roky vypadat naprosto jinak.

Těsně před odjezdem z Pekingu jsem se ještě setkal s šéfy již zmíněných světových zpravodajských stanic a organizací. Fakt, že pracuji v CNN již osmým rokem, mi i v Pekingu otevřel všechny dveře. K práci mi ale nepomohl. Všechny pozice v redakcích a kancelářích byly zaplněné. To, že nemluví čínsky, se problémem u těchto mezinárodních společností nezдалo. Čínsky v redakcích mluvili většinou pouze čínští zaměstnanci. „Zůstaň ve spojení. Třeba se něco naskytne,“ přátelsky mi šéfredaktoři třásli rukou, když se se mnou loučili.

Po návratu do Berlína jsem byl téměř rozhodnutý: chci za Barbarou do Číny. Napřed ale musím dát v CNN výpověď. K provedení tohoto kroku jsem se odhodlával velmi pomalu a velmi těžce. Měl jsem stále určité pochyby, ten neutuchající pocit nejistoty někde v podvědomí, jestli odejít z CNN je skutečně krok tím správným směrem. Navíc jsem stále neměl v Pekingu práci. Bylo sice dohodnuto, že bych mohl se švýcarskou televizí spolupracovat za velmi slušné peníze jako kameraman na volné noze, ale do toho se mi po osmi úspěšných letech v CNN moc nechtělo.

Se světovými stanicemi v Pekingu jsem sice ve spojení zůstal, ale k ničemu to nevedlo. Koncem dubna jsem si pak vzpomněl na svou konverzaci s Michalem Kubalem z loňského roku a zavolał jsem mu. Stál jsem na chodbě mediální budovy na břehu řeky Sprévy v centru Berlína, kde měla CNN kancelář, a zíral z okna na parkoviště. Po úvodních zdvořilostech jsem se Michala zeptal:

„Uvažujete stále o založení redakce ČT v Pekingu?“

„Ano, pořád to máme v plánu.“

„A už máte nějaké kandidáty?“

„Ještě ne, proč?“

„Měl bych o to zájem, Michale.“

Když jsem ho ujistil, že to myslím vážně, a vysvětlil, co mě k tomuto kroku vede, řekl, že má o spolupráci obrovský zájem: „Tomáši, to je skvělé. Dej mi pár dní. Přijdu s nějakým návrhem.“ Na závěr se ještě zeptal:

„Kde bychom měli být? Peking, nebo Šanghaj?“

„Peking. Šanghaj je jen obchodní a finanční centrum. Peking je sídlo moci.“

„Dobře. Tedy Peking. Měj se!“ a zavěsil.

O pár dní později skutečně volá a nabízí mi podmínky, které přesa-
hovaly, co jsem měl v CNN. Práce ale bude podstatně víc. Domluvili jsme
se, že budu nejenom reportérem, ale zároveň i vlastním kameramanem
a střihačem. Vše bylo dohodnuto během dvou telefonátů. Tedy až na datum
mého nástupu, který bude záležet na datu mého odchodu z CNN. Svůj
osudný telefonát do Atlanty jsem pořád oddaloval. Nemohl jsem se k tomu
obrovskému kroku odhodlat, i když jsem kvůli tomu už ani nespal. Ať jsem
se přesvědčoval, jak jsem chtěl, stále mnou zmítaly pochybnosti, jestli ty
šílené kroky, které dělám, jsou skutečně těmi správnými. Váhal jsem, jestli
můj instinkt, který mě navigoval správným směrem od mého odchodu
do USA v roce 1991, tentokrát neselhává. Také jsem si vyčítal, že zklamu
svou šéfku Parisu Khosravi, ženu, která mi všechny ty roky v Atlantě tolik
důvěřovala a sázela na mě. Kolikrát jsem zíral na telefon, ale neměl odvahu
vytočit její číslo.

Počátkem května, po cestě do Drážďan na nějaké natáčení, jsem se na-
konec odhodlal. Nevím, jestli to bylo album Rosenrot skupiny Rammstein,
řvoucí z reproduktorů, nebo pověsná pistole u hlavy, že tohle už nemohu
dál odkládat, ale z okamžiku na okamžik jsem si řekl: „Ted' nebo nikdy!“
Zastavil jsem na dálnici v odstavném pruhu někde v polích. Když jsem
sahal pro mobil, klepala se mi ruka. Třesoucími prsty jsem vytočil číslo
Parisy v Atlantě. Po pozdravu a jejím klasickým: „Co pro tebe mohu udělat,
Tomáši?“ jsem konečně tu bombu pustil:

„Pariso, víš, jak tuhle práci miluju a jak si vážím příležitostí, které
mi CNN poskytla. Víš, že jsem nikdy neodmítl žádné zadání nebo úkol.
Práci jsem obětoval vše, co jsem mohl, dal jí vše, co jsem měl. Ted' to ale
chci změnit. Poprvé od nástupu do CNN upřednostňuju svůj osobní život
před tím pracovním. Chci si založit rodinu a jelikož moje přítelkyně žije
v Pekingu, obávám se, že nemám jinou volbu. Dávám výpověď.“

Na druhém konci se po chvilce hrobového ticha nevěřícně ozvalo:
„Vážně?“

„Ano, chtěl bych skončit ještě před začátkem mistrovství světa ve fot-
bale, do 9. června. Nebudeš mít problém najít alespoň dočasnou náhradu.
O to se lidi porvou.“

„To nepřipadá v úvahu, Tomáši. Během mistrovství tě v Berlíně potřebujeme. To nepřipadá v úvahu. Promyslel sis vůbec, co děláš? Tak jsi dřel, aby ses v CNN dostal tam, kde dnes jsi. Máš před sebou ve společnosti obrovskou budoucnost. Nedělej to. Budeš toho litovat.“

„Přemýšlel jsem o tom a jsem rozhodnutý, Pariso. Své rozhodnutí nezměním. Chci mít rodinu a má přítelkyně je v Pekingu. Je mi třiačtyřicet a musím teď udělat, co je dobré pro mě.“

„Proč ses nezeptal dříve? Měli jsme v Pekingu místo, ale už je zabrané. Další post nám teď Číňané nedovolí. Proč jsi mi tohle neřekl?“ zněla téměř frustrovaně.

„Nenapadlo mě to. Netušil jsem, že tam je místo. Myslel bych si navíc, že ho budete chtít obsadit nějakým Číňanem nebo Číňankou.“

„Tomáši, opravdu si to ještě rozmysli.“

„Nemusím. Jsem pevně rozhodnutý.“

„All right,“ pronesla po chvilce ticha Parisa. Dodnes tu odpověď slyším. V jejím hlasu se mísil údiv, rezignace i frustrace.

„Díky. Měj se!“ pomalu zavěšuji.

Ještě ten večer jsem to u piva v berlínském baru Gagarin oznámil i svému korespondentovi Chrisi Burnsovi. Šokovalo ho to stejně jako Parisu. Nevěřícně, téměř nervózně se usmíval. „Proč to děláš? Vždyť tady nejsi ještě ani rok a jsme skvělý tým! Proč komunistická Čína? Stýská se ti po represích?“ pokusil se o vtip.

Parisa se mě snažila přesvědčit, ať nekončím, ještě několikrát. Nakonec jsme se dohodli, že alespoň zůstanu až do konce září, tedy ještě něco přes čtyři měsíce. Smíšené pocity mě ale neopouštěly. Mé práci v CNN předcházelo v Americe osm let tvrdé práce. Respektovaná pozice producenta zahraničních zpráv, práce, kterou jsem si tak strašně užíval, je přesně ten důvod, kvůli kterému jsem odešel v roce 1991 z Ostravy od devítiletého syna Lukáše a nechal za sebou i svou ovdovělou matku. Je to sen, za jehož splnění jsem se v Americe roky rval nebo „žral trávu“, zatímco se v ČR odehrávaly „zlaté devadesátky“, jak říká s oblibou jeden můj kamarád. Pracovat pro jednu z nejrespektovanějších stanic na světě a pro jednu z nejslavnějších globálních značek v Americe daleko překročilo mé nejoptimističtější představy. Proč odejít od něčeho, co bylo překročením mých dlouhodobých snů, co jsem si užíval a do čeho jsem vložil tolik námahy?

Dělám opravdu správné rozhodnutí? Odrazoval mě i můj bratr Mirek. „Uvědomuješ si, že měníš ferrari za škodovku? Nedělej to.“

Pochybnosti jsem zaháněl přesvědčováním sama sebe, že jsem přece v CNN došel hodně daleko a mnoho dokázal, že změna je zdravá a povede k dalšímu profesionálnímu a osobnímu růstu. Těšil jsem se na život v nové zemi a na výzvu být korespondentem, profesi, kterou jsem nikdy předtím naplno nedělal. Těšil jsem se na práci s mladým ambiciózním vedením zpravodajství České televize. Byl jsem rád, že budu moci svými zkušenostmi tomuto týmu pomoci a že možná pomohu zahraniční zpravodajství ČT někam posunout. Řekl jsem si, že se mé profesionální chování a pracovní nasazení nijak nezmění. Budu k práci v ČT přistupovat stejným způsobem, jako jsem přistupoval k práci v CNN.

Ale hlavně, doufal jsem, že budu mít víc času na svůj soukromý život, na to založit si rodinu a žít jako normální člověk. Že už nebudu osm až devět měsíců ročně lítat po světě. To bylo hlavní motivací mého rozhodnutí. Že snad budu více přebývat na jednom místě, že budu mít více volných víkendů nebo že nebudu trávit Vánoce ve válečných zónách.

V posledních týdnech svého působení v CNN jsem se ještě jednou vypravil do Atlanty rozloučit se. Musel jsem do Ameriky i z jiných důvodů. Jako držitel zelené karty jsem se musel v USA objevit alespoň jedenkrát ročně. Z Berlína jsem se do Atlanty dostal během roku jen jednou a z Pekingů to bude ještě horší. Takže jsem spojil příjemné s užitečným.

V zahraniční redakci se se mnou loučili jak s vlastním synem. Všichni, včetně usměvavé Parisy, mi přáli v Číně mnoho štěstí. Pak jsem procházel dalšími redakcemi, režii, střížkami, archivy a kanceláři obrovské budovy ústředí CNN a loučil se. Objal se a potřásl si ruku s více než sto lidmi. Když jsem odpoledne odcházel z redakce, říkal jsem si, že se sem už možná nikdy nepodívám. Šel jsem rozjitřené emoce spláchnout pár giny s tonikem s několika kolegy do baru restaurace McCormick & Schmick's v přízemí centra CNN. Na letiště jsem odjížděl s knedlíkem v krku. Zadním oknem taxíku jsem pak pozoroval vzdalující se povědomou siluetu mrakodrapů v centru Atlanty.

Do Curychu letím přes Orlando. Dám si na letišti pár piv a smutek opadává. Čeká mě nový začátek. V letadle sedím vzadu vedle boдрého Rusa, který se představí jako Igor. Dáváme se do řeči. Tvrdí, že je zubařem

v Orlandu a že jede za známými do Švýcarska. Povídáme si o NHL, o Rusech a Českých hrajících v téhle nejlepší hokejové lize světa, o životě zubaře. Prozradím mu, že se příští týden žením. Na to zareaguje tím, že vstane, sáhne do kufříku v úložném prostoru nad hlavou a vytáhne flašku koňaku.

„Vezu to jako dárek, ale na svatbu si přijijeme,“ usmívá se.

Povídáme si o začátcích v Americe, o jeho začátcích na Floridě a mé nelehké cestě do CNN. Nevím ani, kolik uplynulo času, když opět vstává a vytahuje druhou láhev a už vůbec nevím, kdy vytáhnul tu třetí. Co vím, je, že nás po přistání v Curychu musela letuška Swiss Air oba budit a že jsem musel mít v krvi ještě strašně alkoholu. Zdálo se, že Igor je ve stejném stavu jako já. Vypotáčeli jsme se z letadla a rozloučili. Nebyl jsem schopen zaostřit a viděl všechno rozmazaně. Nějakou dobu mi trvalo vymotat se z letiště a najít stanoviště taxíků. Bylo nádherné zářijové ráno, ale ostré světlo zářícího slunce mé utrpení jen zvyšovalo. U Barbařiných rodičů jsem zamířil přímo do postele a upadl do jakéhosi kómatu. Probudil jsem se večer úplně zblblý. Kombinace jet lagu a takového množství koňaku v organismu byla téměř nesnesitelná. Bylo mi velmi těžko a měl jsem dojem, že mi v žilách teče hustý koňak a ne krev. Ten pocit trval několik dní. Od té cesty se koňaku vyhýbám jak pes holi. Ale v tom letadle svůj účel splnil. I když bolestivě, propláchlo mi to po emocionální Atlantě hlavu.

O pár dní později jsem si vzal ženu, kterou jsem znal jedenáct měsíců a se kterou jsem během té doby strávil dohromady necelých třicet dní. Den po svatbě, které se včetně nás zúčastnilo šest lidí, jsem s ní odletěl přes půl světa do komunistické země, ve které jsem předtím strávil celkem čtyři dny, abych brzy nastoupil do nového zaměstnání korespondenta, které jsem nikdy dřív v tomto rozsahu nevykonával. Kdybyste tento odstavec přepsali do internetového hledače Google, pravděpodobně vám vyskočí seznam psychiatrických léčen.

Prvních
sto padesát
dní

Na volné noze

V Pekingu jsme s Barbarou přistáli v pondělí 2. října 2006. Byl příjemný podzimní den téměř bez smogu. Domů do centra tehdy čtrnáctimilionové metropole jedeme nezvykle a až tajuplně prázdnými ulicemi.

„Co se to děje? Kde jsou všichni?“ divím se.

„Kolikátého je dneska? Á, no jasně! Včera byl státní svátek založení ČLR a už o víkendu začal Zlatý týden. Úplně jsem zapomněla,“ plácá se do čela Barbara.

„Zlatý týden, to jsou nějaké svátky?“

„Jo. Týden dovolených. Zavedli to teprve před pár lety, ale dnes jsou to po čínském novém roce v zemi druhé nejvýznamnější svátky. Kdo mohl, odjel na dovolenou a za týden se vrátí.“

Je to pro nás na přistěhování do Číny vhodná doba. Téměř všechno je zavřené, takže Barbara nemůže pracovat a budeme mít trochu času se usadit a zorganizovat. A já budu mít navíc čas setkat se s několika lidmi a více se porozhlédnout po Pekingu.

Pracovat nemůžu koneckonců ani já, ale z jiných důvodů. Momentálně žádnou práci totiž nemám. S vedením ČT jsem dohodnutý, že nastoupím až od prvního ledna roku 2007, a to jsou stále tři měsíce. Ale hlavně mám v Číně zatím jen turistická víza, s nimiž bych teoreticky pracovat neměl. Přiletěl jsem ale bez koruny a nějak se živit budu muset.

S Barbarou jsme se domluvili, že budu pro ni, respektive švýcarskou televizi, doma zatím jen stříhat reportáže a v nouzovém případě, když nenajde kameramana, i točit „měkká témata“. Za měkká jsou považována taková, která by neměla vadit autoritám a kvůli kterým nás nebude zastavovat, honit či jinak obtěžovat čínská policie. Jsem tu naprostým novicem,

ale o věčném zastrašování a obstrukcích policí jsem za poslední měsíce slyšel od Barbary i jiných novinářů víc než dost. Nechci se dostat do maléru hned po příjezdu. V mnoha zemích můžete vykonávat krátkodobou novinářskou práci jen s nějakým oficiálním průkazem novináře, který samozřejmě mám. Země, jako je Čína, Rusko nebo třeba Pákistán, vyžadují ale novinářská víza i na krátkou dobu.

Z bytu, kde bydlíme, budu také připravovat reportáž o dezertérech americké armády v Německu a USA, kterou nosím v hlavě již dlouho a kterou plánuji v prosinci natočit pro Švýcary. Věřím, že o ni bude mít zájem i ČT. Barbara také zařídila jedno korporátní natáčení pro švýcarskou firmu působící v Číně, což se za novinařinu nepokládá a s turistickými vízy to udělat mohou. Takže snad ty tři měsíce, než nastoupím jako zpravodaj pro ČT, nějak přežiju.

První týden tedy využívám volného času a navštěvuji některé památky, včetně Zakázaného města nebo sekce velké čínské zdi v Pa-ta-lingu asi osmdesát kilometrů západně od centra. Barbara mě představuje své kamarádce, milé Tchajwance Tammy, která se v Pekingu s manželem snaží rozjet e-commerce byznys. Po letech se také znovu setkávám s kamarádem, dobrodruhem a kameramanem Chrisem Jacksonem. Seznámil jsem se s ním v Kábulu v roce 2002, kde jako kameraman na volné noze pracoval pro CNN. Od té doby jsem se s ním potkával v různých koutech světa, kde pracoval pro CNN, Fox News, NBC a jiné světové stanice. Počátkem letošního roku mi psal, že se stěhuje do Pekingu. Dost dobře jsem nechápal, proč kameraman s jeho zkušenostmi přijal práci pro nějakou obskurní tureckou stanici, o které jsem v životě neslyšel. On zase nechápal, proč jsem se já vzdal svého postavení v CNN a odešel do Pekingu pracovat pro Českou televizi. Já svůj krok svalil na Barbaru a on své rozhodnutí na ekonomické pohnutky. Pro tureckou televizi odvádí minimum práce, protože malou stanici Čína moc nezajímá. Dopomohla mu ale k akreditaci, která se v Číně získává nesmírně obtížně. S akreditací pak může v Říši středu pracovat pro kohokoliv a diktovat si, jaké chce ceny, protože kvalitních akreditovaných kameramanů na volné noze je v zemi jako šafránu. Přeju mu to a přiznávám, že jsem šťastný, že mám v Pekingu dobrého kámoše a profíka, na kterého se mohu obrátit, když si nebudu vědět rady s nějakým technickým aspektem práce kameramana a střihače.

Krátce po svém příjezdu se jedu představit na českou ambasádu panu velvyslanci Vítězslavu Greplovi. Je to příjemné posezení, při kterém mě u kávy seznámí i s několika svými kolegy. Nikdo z nás v tu chvíli nemůže tušit, jak často a za jak dramatických okolností se budeme v příštích letech vídat.

Během Zlatého týdne nachodím po městě desítky kilometrů. Přestože Peking zdaleka není tak frenetický jako vloni v dubnu a působí téměř ospale, je zde stále tolik nezvyklého a fascinujícího k vidění. Na stavenišťích okukuji pomalu se rýsující tvary gigantických novostaveb a olympijských stadionů, toulám se mezi paneláky ze sedmdesátých let, ve kterých bydlí pekingská pracující třída a kde na ulici seženete lahváč desítky nebo jedenáctky za šest korun. Objevil jsem čtvrt' barů zejména pro cizince Sun-li-tchun, a jinou, Chou-chaj, spíše pro zbohatlé mladé Číňany, kde půllitr Heinekenu vyjde v přepočtu na dvě stě korun. Navštívil jsem věhlasnou pěší zónu Wang-fu-t'in kousek od náměstí Nebeského klidu, která je i během Zlatého týdne zamořena dotěrnými prostitutkami, naprosto otevřeně nabízejícími „sex massage“ ve vašem hotelovém pokoji. Poprvé jsem zabrousil i do čínských samoobsluh s potravinami a na trhy, kde jsem se cítil jak Alenka v říši divů. Tolik nových a neznámých produktů, tolik druhů nudlů, rýže, omáček, koření, sušeného masa, klobás neznámých barev, sušených hub, luštěnin, zeleniny, ovoce! Chtěl jsem koupit a okusit všechno, co měli. A samozřejmě jsem během celého týdne zevrubně prohluboval svou znalost čínské kuchyně a svou vášeň pro ni. Jinými slovy: žral jsem jako zjednaný.

Přesně týden po přistání v Pekingu spustily můj počítač a mobil krátce po půl desáté ráno palbu notifikací. Ležím stále v posteli a snažím se je ignorovat. V noci jsem pracoval na příběhu o dezertérech do čtyř do rána a chci se dospat. Ale nejde to vydržet.

„Co se to proboha děje?“ šmátrám na nočním stolku po telefonu a čtu nekonečnou sérii krátkých oznámení:

„Severní Korea odpálila nukleární bombu!“ „Pchjongjang provedl nukleární test!“ „Severní Korea má nukleární zbraně!“

To mě vyhání z postele. Udělám si kafe a jdu k počítači, abych si detailněji přečetl, co se vlastně děje. Jednám ze setrvačnosti. Pro nikoho nepracuji, takže by mě to moc nemuselo vzrušovat, ale po sedmi letech v CNN mi to

prostě nedá. Navíc zprávy si hodinu pročítám každé ráno. Severokorejský diktátor Kim Čong-il konečně splnil své vyhrůžky a ukázal světu, že vyvinul atomovou bombu. Svět tím pochopitelně nadšen nebyl, Kim dostal strašný kartáč. Výjimečně to tentokrát schytl i od svého chleboďárce a ideologického soukmenovce Číny, která o testu mluvila jako o drzosti a nestoudnosti.

Po obědě mě telefonátem překvapí Michal Kubal, jestli bych do Událostí neudělal živý vstup. Neváhám ani vteřinu a jdu do toho. Po hodinách příprav, kdy jsem monitoroval nové a nové reakce z celého světa, ale hlavně z Číny, stojím ve dvě ráno na balkoně studia čínské televize CCTV, odkud se vstup bude vysílat. A zažívám pocit, se kterým nemám téměř žádné zkušenosti: trému. Po sedmi a půl letech v CNN se považuji za relativně zkušeného novináře, ale za kamerou. Před kamerou jsem stál v CNN možná desetkrát? Patnáctkrát? A vždy to bylo v angličtině. Ted' budu mluvit česky, a navíc pro budoucího zaměstnavatele. Nejenom, že ten živák nechci zvorat, chci jím své budoucí šéfy zaujmout.

Nedopadlo to nejhůř. Kdybych párkrát nezaměnil Severní Koreu za Jižní, byl bych v podstatě spokojený. Po vstupu mě povzbudil i Michal: „Ta přeřeknutí tam sice byla, ale padlo tam, co mělo, bylo ti rozumět, ale hlavně, působil jsi věrohodně. To bude dobrý, Tomáši.“

„Děkuji Michale,“ padá mi kámen ze srdce. Aby mě vyhodili ještě před nástupem do zaměstnání, by byl ponižující trapas.

Po skončení Zlatého týdne se do Pekingu s jeho obyvateli vrátil i smog. Pomalu, záluďně. Těžký, hmatatelný smog. Znečištění ovzduší způsobilo především to, že se v okolí Pekingu a blízkých provinciích opět roztočila kola továren, na stovkách prášících staveb se stavaři vrátili do práce a ulice opět zaplavily miliony aut. Vyrostl jsem v Ostravě a co to je smog, si z dětství dobře pamatuji. Znečištění ovzduší v Pekingu se ale vymyká čemukoliv, co jsem předtím zažil nebo viděl v dystopických, apokalyptických filmech. Někdy je to tak zlé, že šedohnědý vzduch vytváří pocit věčného šera a viditelnost je nezřídka menší než tři sta čtyři sta metrů.

První týdny po příjezdu jsem si myslel, že si na to zvyknu. Nezvykl. A situace se zhoršovala. Blížila se zima a přes pětasedmdesát procent domů Pekingu se vytápí uhlím, tím největším znečišťovatelem. Představte si, že žijete ve světě s permanentně omezenou viditelností, kde neexistuje slunce, modrá obloha nebo mraky. A to ne jeden nebo dva dny, ale týden, dva týdny, měsíc. Nikdy jsem netušil nakolik lidskou náladu a psychiku

ovlivňuje fakt, že přes den vidíte na obloze alespoň mraky a v noci pár hvězd. Došlo mi to, až když jsem o to přišel. Po pár dnech v ustavičném smogu se mi rapidně zhoršovala nálada, stal jsem se netrpělivým a podrážděným. Po týdnech v šedohnědých sračkách mě už rozzuřila každá maličkost a stával jsem se agresivním a hrubým ke svému okolí. Nedošlo k tomu hned po mém příjezdu, ale dlouho to netrvalo. Do těchto stavů jsem dospěl po několika měsících v Pekingu. A děje se to všem.

Agresivní a neochotní byli i taxikáři, dozorčí v metru, prodavači, řidiči v ulicích. Všichni. Peking je tvrdé město, ve kterém se lidé usmívají ještě daleko méně, než se za komunistů usmívali v Ostravě. A jsem přesvědčen, že život bez slunce a mraků v tom hraje obrovskou roli. Podle čínských úřadů trpí Peking smogem 290 dní v roce, což je téměř deset měsíců.

Stejně jasně si ale vybavuji, jak se změnila atmosféra v celém městě, když nějaká bouře nebo větrné počasí smog rozehnalo. Kromě oblohy byly kolikrát vidět i hory na západ od hlavního města. Všichni působili uvolněněji, zdáli se ohleduplnější, v redakcích se žertovalo, a já se dokonce párkrát vyšel projít do nejbližšího parku. Nepamatuji si ale, že by to někdy trvalo déle než týden. Smog se vždycky v menší nebo větší hustotě vrátil.

Už před příjezdem do Číny jsem se rozhodl, že se budu učit čínsky. Bylo mi jasné, že plynulý řečník ze mě asi nebude, ale i základní znalosti se budou hodit. Když jsem u CNN trávil roky na Blízkém východě, naučil jsem se základy arabštiny, a to i číst a psát. Nesčetněkrát se mi to hodilo. Arabština se mi učila snadno, protože má písmena, která jen vypadají jinak než latinka, jako například ruská azbuka, a dají se snadno naučit. A z nich se potom jako ve většině jazyků vytváří slova. Doufal jsem, že v Číně to mohu zopakovat. Ale přepočítal jsem se. První šok při mých snahách o čínštinu přišel, když jsem se dozvěděl, že jazyk nemá abecedu a že funguje fundamentálně jinak, než jak jsem se to kdy naučil v ruštině, angličtině, arabštině, v čemkoliv. Nejdůležitější v čínštině jsou tóny, které má čtyři, a místo abecedy a slov má znaky, které se člověk musí otrocky naučit nazpaměť.

Znepokojený, ale ne zcela odrazený jsem si najal čínskou soukromou učitelku. Byla to milá, ale jako učitelka nesmírně přísná paní, které jsem pro její vojenský přístup k výuce začal říkat Rudý teror. Má studia začala tím, že jsme asi dva týdny na různých jednoslabičných slovech procvičovali jenom tóny. Hodiny a hodiny. To ještě šlo. Pak ale přišla delší slova,

ve kterých se tóny různě kombinovaly, což bylo podstatně těžší. Učil jsem se ale poctivě a po několika týdnech uměl pozdravit, zeptat se, jak se máte, dotázat se na zdraví vašich rodičů, nebo dokonce napočítat do deseti. Do toho však začaly přicházet první pracovní úkoly a času na učení rychle ubývalo.

Mou první prací byl střih několika delších reportáží pro švýcarskou televizi s Barbarou. Tady mezi námi došlo k prvním pracovním neshodám a konfliktům. V televizní novinářině fungují různé styly. Já jsem odchovanec americké školy. Ta se podle mě vyznačuje přímočařejší, rychlejší, nebo chcete-li jednodušší, ale o to údernější žurnalistikou než škola německá, ze které pochází Barbara. Znímám pár znamenitých německých novinářů, ale jsou to hlavně tiskoví novináři. Německá televizní novinářina mi připadá upachtěná, přeslovíčkováná, bez prostoru k nadechnutí a často účelová, možná až přímo angažovaná. Nejen ve švýcarské televizi, ale například také v německých ARD nebo ZDF jsem zažil, že novináři přistupují k příběhu už předem s představou, co z něj chtějí dostat, nebo dokonce, jak by měl vypadat. To je pro mě naprosto, ale naprosto nepřijatelné. Přistupovat k jakékoliv události s jakoukoliv agendou není novinářina, ale propaganda.

Další problémy mezi námi vznikaly při střihu samotném. V Americe se většinou napřed napíše scénář, pak se namluví a teprve potom se hlas korespondenta pokrývá videem. Švýcaři to dělají naopak. Napřed sestřihají obrázky a teprve pak k nim napíší text a reportáž ozvučí. Může se to zdát jako nedůležitý detail, ale oba styly vyžadují zásadně rozdílné pracovní postupy a dovednosti. Já jsem ten švýcarský způsob vůbec neuměl a Barbara odmítala přistoupit na americký styl střihání, který zase neuměla ona. Navíc mě uráželo, ba přímo šokovalo, že mně, úspěšnému producentovi, kameramanovi a střihači z veleslavné CNN, si nějaká švýcarská novinářka vůbec dovoluje říkat, jak střihat. To snad ani nemůže myslet vážně! Takže už od prvních týdnů doprovázely naši spolupráci hlasité hádky. Mimo jiné způsob, kterým střihají Švýcaři, se v Americe používal v padesátých a šedesátých letech minulého století. Dodnes se tak ale střihá například v mnoha stanicích Velké Británie. Po několika měsících v Číně jsem se ho naučil také, poznal jeho některé výhody a později oba styly, když se to hodilo, kombinoval.

Naštěstí se občas naskytl i jiná práce než s Barbarou, třeba když dva týdnů po Kimově extempore s jadernou náloží přijela situace do Číny řešit

tehdejší americká ministryně zahraničí Condoleezza Rice. Už si nepamatuji, jak na mě přišli, ale o pomoc mě požádala americká stanice Fox News, která na rozdíl od největšího rivala CNN nemá v Pekingu redakci. Fox jsem nikdy nepovažoval za seriózní zpravodajskou stanici, ale chtěli po mně, abych jen během pobytu ministryně v Říši středu dva dny produkoval pro jejich zpravodajku a kameramana. Tohle je normální zpravodajství, řekl jsem si, a kšeft přijal. Přestože už jsem téměř měsíc nebyl zaměstnancem CNN, měl jsem po celé ty dva dny tíživý pocit, že se dopouštím nevěry toho nejhoršího kalibru. Jako bych se vyspal s největší sokyní své ženy. Ale dal jsem to. Oba zaměstnanci Foxu byli profíci, reportérka se držela pouze faktů a kvalitou provedení a projevu se jejich práce nijak nelišila od CNN. Navíc jsem ty peníze skutečně potřeboval.

Během těch pár dnů s Foxem jsem si v plném rozsahu uvědomil další negativní důsledek svého rozhodnutí přestěhovat se za Barbarou do Pekingu, který mi při mé krátké návštěvě města vloni v dubnu nedošel. A to, že se v příštích letech budu dennodenně potýkat se strašnými dopravními zácpami. Condoleezza Rice i tým Foxu bydleli v jednom luxusním hotelu v západním Pekingu. Já bydlel na východě města. Jenom dojet z domu do hotelu mi trvalo dvě hodiny. A další dvě večer zpátky. Druhý večer jsem byl po více než dvou hodinách v taxi už tak zoufalý, frustrovaný a rozzuřený, že jsem po řidiči hodil nějaké peníze vystoupil na zacpaném městském okruhu z auta, práskl dveřmi a těch zbylých pár kilometrů domů došel pěšky. Prakticky všechny větší ulice v Pekingu jsou neustále ucpané nekonečnými kolonami aut, které se někdy pohybují krokem a někdy vůbec. Zprvu jsem šlel, zuřil a kolikrát doslova mlátil hlavou do okna nebo do sedadla před sebou. Časem jsem se poněkud uklidnil a začal v taxících dělat to, co většina mých kolegů novinářů: pracovat. Psát scénáře, předstříhávat reportáže, psát e-maily a podobně. Naštěstí nepatřím mezi lidi, kterým by se v autě při pohledu na počítačovou obrazovku dělalo nevolno, i když při rychlosti dvou kilometrů za hodinu by se snad neudělalo špatně nikomu.

Během prvních měsíců v Číně jsem sáhl po jakémkoliv kšeftu, který se namanul. Pomáhal jsem s natáčením svatby čínských miliardářů v jednom luxusním hotelu za Pekingem a pak celý ten okázalý cirkus stříhal. S Barbarou jsme na dva dny letěli do města Čung-šanu v jihočínské provincii Kuang-tung natočit krátké firemní video pro Švýcara Sepa Tritibacha. Sep je bodrý a vtipný chlapík ze St. Gallenu, který v Číně podniká již od roku

1996. Čínskými partnery byl několikrát podveden a okraden, ale nevzdal to. Naučil se v čínském podnikatelském prostředí orientovat a vybudoval tady tři prosperující firmy. Je to ale každodenní boj. Jeden z jeho podniků vyrábí tkalcovské stroje a Sep nedávno zjistil, že mu Číňani technologii těchto strojů ukradli. Zařízení pak nějak zjednodušili a začali ho na trhu porážet s jeho vlastní technologií za levnější peníz. V Číně běžná praxe. Sep ale vrací úder. Jeden exemplář kopie svého stroje koupil, pozval do Číny několik špičkových švýcarských inženýrů a zadal jim úkol: „Rozeberte to, zkopírujte to, v lepší kvalitě a za levnější cenu.“ A uspěl. Porazil Číňany jejich vlastní zbraní. Ted' o tom chce natočit krátký příběh. Což jsme mu s Barbarou jako novináři udělali levněji, než kdyby si najal štáb produkční společnosti z nedalekého Hongkongu.

Natočil jsem pár měkkých reportáží o výročí Dlouhého pochodu, o architektech stavějících moderní Peking, kaligrafii a začal repku o dlouhodobé rekonstrukci Zakázaného města. Všechnu práci jsme připravovali doma v bytě u kuchyňského stolu. Jednou v noci, kolem druhé ráno, jsem se rozhodl skočit si po stříhu pro pár piv do večerky v přízemí vedlejšího paneláku. Po cestě chci vynést smetí. Na každém patře byly v budově takzvané místnosti s odpadky, kam obyvatelé podlaží dávali své pytle se smetím, které zaměstnanci sídliště několikrát týdně odklízeli. Když otevřu do místnosti dveře, překvapím dva muže v černých bundách, kteří se v odpadkových pytlích hrabali. Nevím, kdo se lekl víc. Pokládám pytel se smetím na podlahu a dochází mi, že ti dva odpadkové pytle prohledávají. Naše odpadkové pytle. V úhledné hromádce jim u nohou na zemi leží výtisky článků, překladů rozhovorů, výtisky e-mailů nebo scénářů, které s Barbarou doma denně tiskneme. Tak tohle hledají! Bylo vidět, že si dávají záležet: pomačkané A4 byly opět narovnané a tajně policajti, nebo kdo to byl, nepohrdli ani kusy potištěného papíru, které jsme s Barbarou před vyhozením roztrhali. Celá scéna netrvala ani deset vteřin a nepadlo během ní ani slovo. „Oni nás sledují!“ dochází mi ve výtahu. Musí vědět, čím se živíme, a špehují nás! Ty příběhy o neustálém špehování a obtěžování novinářů nejsou fáma! Byl to jeden z prvních momentů, kdy mi došlo, že jsem se nepřistěhoval do normální země. Že přes všechny ty skleněné mrakodrapy, luxusní nákupní střediska a nové dálnice je Čína paranoidní komunistickou zemí, jejíž estébáci ve tři ráno prohledávají smetí novinářů.

„Začnu vařit více ryb, ať si to chlapíci víc užijou,“ rozhodl jsem se ve výtahu po cestě s pivem zpátky. A koupím skartovačku.

Pracoval jsem i na jednom vážnějším příběhu. Peking procházel počátkem století obrovskou modernizací a transformací, kterou urychlilo organizování olympijských her. Bořily se celé staré čtvrti, aby udělaly místo moderním stavbám nebo stadionům. Podle řady nevládních organizací bylo před hrami v Pekingu přesídleno na dva miliony lidí. Většina z nich násilně. Čínská vláda tvrdila, že jich přesídlila patnáct tisíc.

Většinu zástavby starého Pekingu tvořily takzvané chu-tchungy. Slovo se většinou překládá jako „uličky“ a jde skutečně o spletitý labyrint úzkých uliček mezi přízemními nebo patrovými domky, často s velkými dvory, které vytvářely rozsáhlé čtvrti, ve kterých do konce osmdesátých let minulého století bydlela drtivá většina tehdy desetimilionového města. V roce 2007 ale vrcholila jejich demolice a lidé byli stěhováni do panelových bytů na periferiích. Mnoho zahraničních turistů má o chu-tchungích romantické představy, ale pravdou je, že většina obydlí v nich neměla tekoucí vodu a ani toalety. Lidé museli používat veřejné záchodky a kolikrát se o jeden dělily desítky početných rodin. Na druhou stranu v nich lidé žili v semknutých komunitách, ve kterých se všichni znali a vzájemně si pomáhali a podporovali se. Proto byla jejich demolice a s tím spojené vysídlení zejména pro starší generaci nesmírně traumatickou záležitostí.

S Barbarou jsme se do jednoho již z větší části zbořeného chu-tchungu vypravili. Jako překladatelka nás doprovázela německá sinoložka Elke, protože čínskou spolupracovnicí jsme teprve hledali. Bloudíme ve zdemolované čtvrti mezi zbořenými staveními a točím: hromady cihel, ze kterých trčí zbytky zdí, litinový kohoutek nějaké komunální pumpy, ze kterého stále kape voda, rozbité rámy oken, kusy nábytku, košile, bota, zdeformovaný hliníkový hrnec nebo rozbitá porcelánová miska. Zdá se, jako by lidé, kteří tady bydleli, odcházeli ve spěchu a nestačili se pořádně sbalit. Teoreticky tady nemám s kamerou co dělat. Tohle je přesně ten příběh, který čínské autority nechtějí, aby svět viděl, ale Švýcaři reportáž požadují na neděli a Barbara jiného kameramana nesehnala.

„Dnes musíme být strašně opatrní,“ varuje Elke, „když tady Tomáše chytí s kamerou bez akreditace, posadí ho pravděpodobně na první letadlo zpět do Evropy.“

Vůbec poprvé pocituji při práci v Číně ten pocit nepříjemného napětí, hraničící s pocitem strachu, který mě pak v zemi roky provázel při každém natáčení „citlivého příběhu“. A nic by mi nepomohlo, ani kdybych akreditaci již měl. Čínská policie pronásleduje jako škodnou kohokoliv, kdo se snaží zdokumentovat něco, co se jim nelíbí. Akreditace, neakreditace. Během příštích měsíců a let si vypěstuji při natáčení v Číně návyk neustále pozorovat své okolí, být stále ve střehu, pořád se ohlížet přes rameno, jestli mě někdo nesleduje, a snažit se vyčíst z očí přihlížejících, jestli to jsou zvědavci, nebo tajní a udavači. Něco podobného jsem zažíval i ve válečných zónách, kde jsem si dával pozor na podezřelou osobu nebo pohyb v davu, v projíždějícím autě nebo třeba nějakém okně na ulici. Tam mi ale často kryli záda chlapi z ochranky nebo přímo vojáci, se kterými jsem byl. Navíc jsem se večer vracel do zabezpečeného domu či hotelu nebo na vojenskou základnu, kde jsem se mohl uvolnit a napětí ze mě opadlo. V Číně tato hra na kočku a myš ale nepřestává nikdy. Není to nic příjemného a hlavně je to strašně vyčerpávající.

V některých napůl zbořených domech chu-tchungu stále žijí lidé. Natáčíme rozhovory se dvěma staršími páry, které se odmítly vystěhovat. Tvrdí totéž: že odejdou, až jim zboří zbytek střechy nad hlavou, nebo až je přijde policie nebo jí najatí násilníci vyhnat. Přesně tak vysídlování na mnoha místech v Číně probíhá. Popisují, jak mnoho jejich sousedů ráno odešlo do práce, a když se večer vrátili domů, místo domku našli jen hromadu cihel, pod kterými ležel celý jejich majetek. To, že domovy obou rodin stále alespoň částečně stojí, přisuzují zpackané práci demoličních čet. U jedné z rodin se mi podaří natočit i to, jak na malých kamnech na brikety připravují knedlíčky k obědu.

Poděkujeme a pokračujeme zpustošenou čtvrtí dál. Najednou odněkud slyšíme pláč. Zoufalý srdceryvný pláč. Nacházíme babičku v maoistickém vatáku a s čepicí, zpod níž jí vylézají bílé vlasy. Sedí mezi cihlami na posledním schodu schodiště, které vede do prázdna, protože obydlí, do kterého vedlo, již nestojí. Neutuchající pláč rozléhající se mezi zdemolovanými domovy ve mě vyvolává obrovský smutek a tíseň. Zdrčená naříkající žena přesně symbolizuje, co se tady stalo. Nejsem si jist, jestli nás vůbec vnímá. Hlavu má sklopenou až ke kolenům, kolem nichž má semknuté ruce, a ani jednou ji nezvedne. Co přesně ji potkalo jsme ale nestačili zjistit. Přibíhá muž, se kterým jsme právě natáčeli, a varuje, že nás ve zdemolované čtvrti

hledá několik policistů. Někdo musel nahlásit, že se tu motá zahraniční televizní štáb. Okamžitě se dáváme na útěk. Elke stále s mikrofonom v ruce, Barbara se svým zápisníkem a já s kamerou. Běžíme v předklonu abychom byli co nejméně vidět, naslepo a opačným směrem, než odkud jsme přišli. Trochu mi to připomíná pár situací z Iráku, kdy jsem také běžel v ruinách v předklonu. Ruiny tam ale způsobily bomby a v předklonu jsme běželi, protože po nás někdo střílel. Když přiběhneme na rušnou ulici, mám strach, že nás policie může dostihnout i tady, a nabádám, ať běžíme od chu-tchungu dál. Zpomalíme až po přeběhnutí tří rušných křižovatek a udýchaní máváme na taxi.

„To bylo o fous,“ poznamená Elke.

„To bylo, ale máme, co potřebujeme,“ odpovídám a všichni si dáváme high five, že nás policie nechytla. V taxíku ze mě pomalu padá napětí, ale nemohu se zbavit představy té ubohé ženy. Její zoufalý pláč mě pronásleduje dodnes. Do pár kilometrů vzdálené redakce se v zácpě vlečeme přes hodinu.

Počátkem prosince jsem po dvou měsících v Pekingu odlétal a musím přiznat, že jsem měl obrovskou radost, že odtamtud padám. Přestože jsem si v tu dobu stále odmítal připustit, že odchod z Berlína do Pekingu byl katastrofální životní chybou, mé nadšení z dubna minulého roku prakticky vyhaslo. Ty dva měsíce zde mi navíc naznačily, že práce v Číně nebude taková brnkačka, jak jsem si ještě během Zlatého týdne představoval. Přesto jsem, jakkoliv nereálně, stále doufal, že si na nový domov zvyknu, nějak se přizpůsobím, a že konečně zapomenu na CNN, protože povedu v Pekingu šťastný a klidný rodinný život. V letadle jsem nicméně pociťoval obrovskou úlevu, když se konečně odlepilo od čínské půdy a nabralo směr Los Angeles. Barbara už ráno odletěla za rodiči do Curychu, se kterými chce strávit nějaký čas, zatímco já v Americe budu deset dní natáčet hlavní část reportáže o dezertérech. Zbytek příběhu letím z USA dotočit do Německa a poté se konečně vydávám za Barbarou do Švýcarska.

Trapas na čínské ambasádě

Po Vánocích v Curychu a silvestrovských oslavách v Praze odletěla Barbara zpět do Pekingu. Já se druhého ledna 2007 vydal do budovy zpravodajství na Kavčích horách nastoupit do nového zaměstnání a na třítydenní praxi, během které se budu seznamovat s chodem redakce a stříhat reportáže, které jsem natočil v Pekingu. Mám smíšené pocity. Vracím se v podstatě do té samé organizace, ze které jsem z ostravského studia před patnácti lety a pěti měsíci celkem znechuceně odešel. Kruh se uzavřel. Mnohé se určitě změnilo, už to není Československá, ale Česká televize, a zpravodajství, jak jsem si opakovaně ověřil, také funguje nesrovnatelně kvalitněji než v roce 1991. I tak mi bylo při předkládání pasu na vrátnici nějak ouzko.

Michal Kubal mě vyzvedává na vrátnici a nejprve mě seznamuje s vedením redakce zpravodajství. Pak mě vede na slavný velín, jakýsi mozek zpravodajství České televize, kde mě představuje redaktorům, kteří ten den zrovna pracují. Mám obrovskou radost, že jsem zpět v redakci. Strávil jsem v nich většinu posledních sedmi let svého života, jsou mi druhým domovem a cítím se v nich jako ryba ve vodě. A je mi jedno, jestli jsou v Atlantě, Londýně nebo v Praze.

Hned první den si vyjasňujeme ještě jednu důležitou záležitost ohledně fungování redakce v Pekingu, a to spolupráci se švýcarskou televizí, tedy mou dělbu nákladů a práce s Barbarou. Česká televize bude platit za nájem redakce, zatímco švýcarská televize bude platit honorář čínské produkční, což vyjde finančně zhruba nastejno. S Barbarou budeme spolupracovat na tématech, o které budou mít zájem obě stanice. Je to možné, protože televize si nekonkurují. Obě slouží jinému publiku, v jiné zemi a v jiném jazyce. Když to bude potřebné a časově možné, smím pro Švýcary i točit. Barbara vyjednala podobný souhlas i s vedením svého zaměstnavatele v Curychu. Obě stanice jsou této spolupráci nakloněny i proto, že to oběma ušetří spoustu peněz.

U podpisu smlouvy se mě paní z personálního ptá, jestli jsem si přinesl kopii vysokoškolského diplomu.

„Nepřinesl. Je mi to líto, ale nevěděl jsem, že ji budu potřebovat,“ divil jsem se.

„Poslala jsem vám to v mailu,“ vysvětluje paní.

„Tak to jsem přehlédln, omlouvám se. Ale je to opravdu zapotřebí? Vždyť už jsem v podstatě přijat,“ vágně protestuji, protože nemám nejmenší potuchy, kde můj vysokoškolský diplom z roku 1988 z Pedagogické fakulty v Ostravě je.

„Ano, potřebujeme to pro naše záznamy. Tak to jen podepište. Můžete mi ho dodat později,“ řeší situaci.

Já jí děkuji a doufám, že mi kopii diplomu v Ostravě budou moci vystavit a poslat, než odletím do Číny. Po podpisu smlouvy mířím ještě k závodnímu lékaři na vstupní prohlídku. Tím to ovšem nekončí. Zítřa v osm ráno se musím zúčastnit celodenního protipožárního školení a semináře o bezpečnosti práce. Moc se mi tam nechce, ale co nadělám.

Obě školení budou probíhat v menším kinosále v objektu takzvaných Velkých Kavek. Ihned po vstupu do sálu mě přepadají nepříjemné stihomamy. Připomíná mi prostory, ve kterých jsem v dávné minulosti musel absolvovat nejedno politické školení. Mám pocit, že vstupuji zpět do osmdesátých let minulého století. V hledišti porůznu sedí sedm již teď zrudělých nových zaměstnanců. Usedám do prázdné první řady a asi o pět minut hrobového ticha později přichází náš hlavní lektor, bezpečák, který vypadá ještě zruděněji než jeho publikum. Když se po půlhodině dovídám, že při spatření plamínku musím třikrát zvolat: „Hoří! Hoří! Hoří!“ a dát se na úprk k nejbližšímu nouzovému východu, dochází mi, že celý den tady nepřežiju: „Ty vole, já přežil krvavou bitvu o Fallúdzhu v Iráku, Operaci Anakonda v afghánském údolí Šahí Kot a jiné bitvy,“ říkám si v duchu. „Mně o ohni nebo o kouření ve výtahu nikdo poučovat nemusí,“ mudruju sám pro sebe, když posílám Michalovi esemesku: „Pomoc! Požární školení jsme si nedomluvili! Vysvobod' mě prosím!“

Za pár minut pro mě přichází mladá redaktorka, že musím okamžitě do redakce kvůli nějaké neodkladné práci. Omlouvám se lektorovi, který se tváří, že je mu to jedno, opouštím osmdesátky a vracím se do redakce 21. století. „Je to stejně s podivem,“ říkám si. Když jsem nastupoval do CNN, nikdo po mně nechtěl vysokoškolský diplom a ani na lékařskou prohlídku nebo na protipožární školení mě neposlali.

Odpoledne mě čekala další záležitost, na kterou jsem se pro změnu těšil. Poslali mě na školení mluvy k Alešovi Vrzákoví, nesmírně zkušenému režisérovi Českého rozhlasu, který v České televizi naučil mluvit nejednu moderátorskou nebo reportérskou hvězdu. Aleš na mě okamžitě zapůsobil jako milý a příjemný člověk.

Při úvodním pokecu jsem mu vysvětlil, že žiju již šestnáct let v zahraničí, kde jsem se s Čechy téměř nestýkal a česky mluvil pouze během telefonátů nebo při návštěvách rodiny a přátel. Zbytek času, což je vlastně pořád, mluvím pouze anglicky. V angličtině už několik let i přemýšlím a sním.

„Kdy jste naposledy randil s českou ženou?“

„Před šestnácti lety.“ Odpověděl jsem.

„No, tak to je průser a je to slyšet.“

„Jak?“

„No, česky sice umíte, Tomáši, ale mluvit moc ne. Je slyšet, že jste svůj rodný jazyk dlouho nepoužíval. Slyším tam hlavně anglický přízvuk, do toho ostravštinu.“

„Ostravštinu? Opravdu pořád mluvím ostravsky?“

„Dost.“

„Dobře, tak co s tím?“

„Půjde to napravit, ale musíte na sobě zapracovat,“ ukončil svou diagnózu a pustil se se mnou do řady slovních cvičení. Odcházel jsem od něj se složkou jazykolamů, které bych měl denně procvičovat. Doporučil mi také číst nahlas české knihy a soustředit se na výslovnost, jak jsme ji probírali. Dobré prý jsou pro tento účel třeba básnické sbírky. Po cestě zpět na hotel jsem se tedy zastavil v knihkupectví a večer jsem si místo do hospody sedl do vany a nahlas, pomalu a srozumitelně četl Erbenovu Kytici.

Po dvou dnech byrokratických formalit spojených s nástupem do zaměstnání se konečně vrátím k novinářině a do neděle 7. ledna píšu a stříhám své první reportáže pro Českou televizi. Na tu do Událostí se přišlo do režie podívat několik členů vedení zpravodajství. Porovnával jsem v ní svět pětaosmdesátileté revolucionářky a účastnice Maova Dlouhého pochodu v roce 1935 se světem mladé Číňanky na počátku jednadvacátého století. Uprostřed reportáže jsem ale doslova strnul hrůzou. Hudba je na pár vteřin stejně hlasitá jako můj komentář, kterému je tedy sotva rozumět. Nechápu, jak k tomu mohlo dojít. Na reportáži jsem si dal mimořádně záležet a takovou chybu bych přece neudělal! Pokradmu sleduji tváře kolem mne a zdá se, že nikoho jiného těch pět vteřin neznepokojilo. Po odvysílání spěchám ke svému počítači a ke své frustraci zjišťuji, že to byla moje chyba. Hudbu jsem skutečně v tom místě dostatečně nestáhl. Nechápu, jak se to stalo. Nervozita? Nevím. Nestává se mi to našťěstí často, ale tento typ vlastního selhání vstřebávám strašně dlouho. Vždy se snažím

vytvořit poutavý a technicky bezchybný produkt, a když se dopustím chyby, navíc tak základní, vždy mě to rozhodí, a to i po letech, když si na incident vzpomenu. I proto dnes večer usedám místo do vany s Kyticí do hospody s plzní, abych své rozčarování nad sebou samým nějak rozptýlil. V hospodě běží v televizi pořad 168 hodin a uklidňuje mě, že má druhá reportáž se povedla. Stejně jako několik dalších, které jsem během svého třítydenního pobytu dal na Kavkách dohromady.

Po třech týdnech na Kavkách a den před odletem zpět do Pekingu si jdu konečně vyzvednout pracovní povolení k pobytu na čínskou ambasádu v Bubenči. Pas s vízy mi chce předat samotná velvyslankyně země, soudružka Chuo Jü-čen u slavnostní večeře na velvyslanectví, ke které přizvala i Zdeňka Šámala a Michala Kubala. Česká televize bude mít poprvé v historii v Pekingu stálou redakci a pro soudružku velvyslankyni je to důvod k malé oslavě. Pro nás ostatně také. Já se ten večer ale uvedu hned dvěma faux pas. Celý den jsem pracoval na velíně a nestačil jsem se zaběhnout na hotel přeléct. Před ambasádou se setkávám se Zdeňkem a Michalem, kterým se omlouvám, že jsem v džínách.

„Proč jsi nic neřekl? Mohl sis půjčit oblek v televizní šatně,“ lituje Zdeňk.

„Netušil jsem, že ve zpravodajství nějakou máte. Omlouvám se. Je to, jak to je. Víza mi kvůli tomu neseberou,“ prohodím a doufám, že si toho velvyslankyně nevšimne.

Všimla. V momentě, co mě soudružka Chuo spatřila, mě od hlavy až k patě sjela tvrdým kritickým pohledem. Snažím se situaci omluvit a zlehčit, že jsem doteď pracoval na reportáži, která se jí doufám bude líbit. Marně. Druhého přešlapu se dopouštím o pár okamžiků později, když se mi zdá, že s češtinou bojuje více než já. Chci jí pomoci:

„Můžeme přejít do angličtiny, jestli vám to vyhovuje lépe,“ navrhuji.

Přichází další vražedný pohled a ledová odpověď: „Ne, budeme se bavit česky.“ Po letech zjišťuji, že velvyslankyně Chuo má doktorát z češtiny, který získala na Karlově univerzitě.

Myslím, že v těchto dvou minutách jsem na dlouhé roky nastavil vztahy mezi redakcí ČT v Pekingu, respektive Českou televizí a čínskou ambasádou v Praze. O dva roky později je zpečetil tehdejší šéf domácí redakce Jindřich Šídlo, když velvyslankyni Chuo na svém Facebooku nazval arogantní bábou. Nemohl jsem než souhlasit, ale to už je jiná historka.

Co jsem to proboha udělal?

Po návratu z Prahy začaly fofry. S pracovním povolením v pasu jsem si musel nejprve zažádat o roční novinářskou akreditaci na tiskovém odboru ministerstva zahraničí. Musel jsem projít čínskou zdravotní prohlídkou, u které chtěli vidět lékařské osvědčení, že nemám AIDS, načež nás společně s dalšími deseti cizinci v ordinaci bez plenty prohlíželo najednou deset lékařů. Nejsm žádný stydlín, ale byl to divný zážitek. Hlavní úkol po příjezdu ale bylo zřízení redakce. Jelikož Česká televize v Říši středu nikdy redakci neměla, bylo to téměř jako zakládání firmy v Číně. Bylo s tím strašně papírování jak pro mě, tak pro vedení ČT v Praze a lítání po úřadech.

Ještě před odjezdem do Prahy jsem řešil, koho najmout jako stálého čínského zaměstnance redakce. Od příjezdu do Pekingu v říjnu loňského roku jsem uskutečnil pohovory s více než dvaceti kandidáty a nakonec se rozhodl pro Elišku. Eliška sice neměla s televizí žádné zkušenosti, ale už několik let pracuje s respektovaným britským listem The Guardian a je to vynikající novinářka s mnoha kontakty. Navíc věřím, že The Guardian si během těch let ověřil, že Eliška nespolupracuje s čínskou tajnou policií. Občas nějaká zahraniční redakce v Pekingu totiž zjistí, že někdo z jejich čínských zaměstnanců je i donašečem. Z novin chce Eliška odejít, protože chce zkusit práci v televizi, a navíc Barbara, tedy švýcarská televize, The Guardian přeplatila. Domluvil jsem se s Eliškou, že nastoupí prvního února.

Do bytu, ve kterém budeme s Barbarou bydlet a zároveň mít redakci, se stěhujeme první týden v únoru 2007. Laskavě nám to ulehčila komunistická vláda tím, že nás odkázala na pár střežených oplocených bytových komplexů hlídaných vojáky, kde redakci smíme mít. Říká se jim diplomatické čtvrtě a sídlí v nich chtě nechtě drtivá většina zahraničních médií působících v Číně. Komunisté chtějí mít tu cizineckou novinářskou chátru pod kontrolou a zároveň mít přehled o tom, kteří Číňané je chodí navštěvovat. My jsme si vybrali Diplomatský rezidenční komplex Ťien-kuo-men. Tvorí jej přes dvacet starších paneláků, mezi nimiž je jedno dětské hřiště a relativně dost zeleně. Budovy byly postaveny v osmdesátých letech dvacátého století jako domov pro důstojníky čínské armády. Není to žádný luxus, ale na Čínu to je nadstandardní bydlení. Vedle médií tu sídlí i pár

velvyslanectví zemí, které si normální ambasádu nemohou dovolit, jako například africké Lesothské království nebo tichomořské Království Tonga.

Mini sídliště Ťien-kuo-men jsem vybral, protože má skvělou polohu. Leží necelé tři kilometry východně od náměstí Nebeského klidu, což se bude hodit, protože tam stojí centrum čínské moci, Velká síň lidu, ve které probíhají všechny sjezdy komunistické strany, výroční shromáždění čínského parlamentu a čínští lídři tam přijímají významné mezinárodní návštěvy.

Komplex navíc leží na křižovatce dvou důležitých dopravních tepen města. Jednou je druhý pekingský okruh a druhou šestiproudá ulice, která v délce asi čtyřiceti kilometrů prochází od východu na západ celým Pekingem. Kousek od redakce je zastávka metra. Jen pro zajímavost, v roce 2007 má Peking dvě linky metra. O deset let později jich bude šestnáct. Další výhodou je, že redakce se nachází pouhých tři sta metrů od České ambasády.

Severně od sídliště leží ruská enkláva. Zabírá několik městských bloků a je v ní řada obchodů, kde seženete různé ruské zboží od kaviáru a uzeného kamčatského lososa až po sobolí a jiné kožešiny. V místních barech a nočních klubech posedávají po večerech a nocích různí ruští týpkové se svými čínskými kumpány a ruské prostitutky. Dvě stě metrů od redakce je malá večerka, na které 24 hodin denně bliká neon „Магазин Юра“, Obchod Jura. Jura si nechá říkat jeho majitel, usměvavý a nápomocný Číňan, který mluví lámanou ruštinou. V ulicích ruské čtvrti je také obrovské množství skladů a překladišť, kde lidé ve dne v noci balí levné čínské zboží do kartonových beden a ty pak letecky nebo vlakem rozesílají do celého Ruska.

Oplocený komplex sídliště Ťien-kuo-men má tři vjezdy, které tvoří vrátnice s posuvnou kovovou bránou, u které dvacet čtyři hodin denně hlídá minimálně jeden voják. Cizince pouští vojáci do objektu bez problémů. Čínští návštěvníci se musí registrovat na vrátnici. My se stěhujeme do paneláku číslo šest, který je hned vedle severního vjezdu do sídliště. Byt s redakcí se nachází v šestém patře, má dvě stě čtverečních metrů. Hledal jsem prostorné bydlení, protože jsem věděl, že do redakce budou docházet čínští kolegové, a doufal jsem, že budu moci separovat soukromý prostor od toho pracovního. To ale nikdy nefungovalo. Mít redakci doma bych dnes po svých zkušenostech nedoporučil ani tomu nejhoršímu nepříteli.